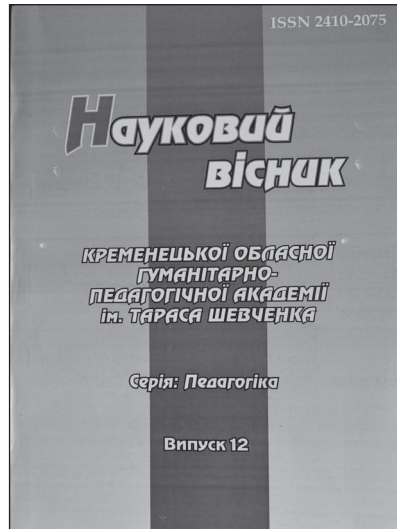

НАУКОВИЙ ВІСНИК: ВИПУСК ДВНАДЦЯТИЙ

Важливим свідченням наукового потенціалу професорсько-викладацького складу закладу вищої освіти виступає наявність академічних видань, внесених до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук. Таким нашим виданням є «Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогіка», загальну редакцію якого здійснюють професори Афанасій Ломакович і Валентина Бенера. Нещодавно у Видавничому центрі академії побачив світ дванадцятий випуск «Наукового вісника...». Над його підготовкою працювала очолювана редакторами випуску редакційна колегія у складі докторів педагогічних наук Олександра Дем'янука, Миколи Курача, доктора технічних наук Михайла Пашечка, доктора історичних наук Ірини Скальської, професора Олександра Безносюка (Кременецька гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка), докторів педагогічних наук Анатолія Вихруща (Тернопільський НМУ імені І.Я. Горбачевського), Тетяни Дороніної (Криворізький ДПУ), Наталії Сейко (Житомирський ДУ імені Івана Франка), Івана Цідило (Тернопільський НПУ імені Володимира Гнатюка), Галини Шевченко (Східноукраїнський НУ імені Володимира Даля), доктора наук, професора Анджее Шмита (Вармінсько-Мазурський університет, Республіка Польща). Рецензували видання доктори педагогічних наук, професори Катерина Журба (НАПН України), Ярослава Кодлюк (Тернопільський НПУ імені Володимира Гнатюка), Петро Тадеєв (НУ водного господарства і природокористування). У «Віснику...» подано науковий доробок відомих українських і зарубіжних учених із проблем сучасної педагогіки, навчання та виховання дітей і молоді в умовах реалізації новітніх освітніх програм, особистісно-професійної позиції педагога у новій парадигмі виховання. Літературну редакцію видання здійснила доцент Інна Воляннюк, технічне редагування та дизайн – Сергій Юрчук, комп'ютерну верстку – Юлія Постой і Любов Яшук.

Науковці – автори «Наукового вісника...» – запропонували узагальнені результати власних аналітичних досліджень з проблем історії педагогіки, розвитку вищої школи, теорії навчання і виховання, розвитку педагогічної науки за рубежом, висвітлюють цікаві та знакові події наукового життя.

Характерною ознакою публікацій розділу «Історія педагогіки» є підвищена увага його авторів до проблем становлення та розвитку освіти в нашому краї, до особливостей освітньої роботи у місцевих навчальних закладах в XIX – XX століттях. Зокрема, доцент Житомирського ДУ імені Івана Франка Оксана Коляденко досліджує «Неформальний підхід до організації навчально-виховного процесу у Волинському ліцеї». Розгляд педагогічної системи Волинського ліцею автор розпочинає з висвітлення питань мети та змісту її освіти, що суттєво відрізнялися від загальноприйнятих стандартів. Науковець зазначає: організація процесу навчання у ліцеї мала специфічний характер, що було зумовлене освітніми завданнями навчального закладу, а саме – наділити своїх учнів науковими знаннями, які відповідають рівню розвитку тогочасної європейської науки, виховувати молоде покоління у любові до краю та повазі до праці. Щодо форм організації навчального процесу у дослідженні наголошується, що його основою була класно-урочна система занять. Навчальні програми ліцею являли собою спробу поєднання гуманітарних і природничо-математичних дисциплін. Крім того, прагнення засновників закладу перетворити його в університет викликало бажання викладачів самостійно розробляти навчальні програми із предметів, які викладалися в ліцеї, близькими до університетських.

У статті доктора педагогічних наук, професора Олександра Дем'янука «Видатні постаті в контексті культурно-освітніх традицій Кременця» акцентується увага на важливій складовій культурного життя Кременця, міста української вітчизняної культури, на збагаченні його творчими надбаннями представників духовної культури інших народів. Автором проаналізовано головні аспекти просвітницької діяльності місцевих культурно-освітніх інституцій, їх національно-культурницьку роботу через призму змін суспільно-політичних відносин у досліджуваній період, висвітлено здобутки та вказано на нереалізовані можливості повітових «Просвіт» на Волині, висвітлена роль української інтелігенції у справі збереження та розвитку етнокультури, з урахуванням труднощів і під тиском проблем, які створювала польська державна адміністрація у Волинському воєводстві. У статті значна увага приділена

Волинській гімназії та Волинському ліцею як важливим осередкам громадського, освітнього, наукового життя в контексті культурно-освітніх традицій Кременця, з якими пов'язана діяльність таких видатних постатей нашого культурно-історичного минулого, як Тадуеш Чацький, Гуго Коллонтай, Юліуш Словацький та інших особистостей.

Кандидати наук з фізичного виховання і спорту Любков Левандовська та Володимир Банах під керівництвом завідувача кафедри теоретико-методичних основ фізичного виховання, професора Олени Довгань досліджували «Значення Кременецького ліцею в розвитку фізичної культури і спорту на Волині у міжвоєнний період». В роботі наголошено, що особливу роль у розбудові нової системи освіти на західноволинських землях відігравав Кременецький ліцей, де було створено чітку систему фізичного виховання, сформовано міжкласові колективи із приблизно однаковою рівнем фізичного розвитку, що дозволило диференційовано підійти до процесу фізичної підготовки учнів. Поділ школярів на такі групи сприяв тісному контакту з учителями фізичної культури. У Кременецькому ліцеї створили збірну ліцейну команду, члени якої були учасниками різноманітних змагань, а також Міжшкільний спортивний клуб, який мав свій Статут і керівництво. Ліцейні команди брали участь у змаганнях не тільки в Кременці, але й на виїзді. Завдяки ентузіазму шкільної молоді лижний рух набрав розмаху і вийшов у позашкільну сферу. Виготовлення лижного спорядження на верстатах у шкільних майстернях дало змогу залучити до занять лижним спортом спочатку молодших школярів, а потім і старші верстви населення.

У статті кандидата мистецтвознавства, доцента Оксани Легкун на основі аналізу публікацій у періодичних виданнях 20–30-х років ХХ ст. охарактеризовано постать та музично-творчу діяльність Єжи Гаше, одного з найактивніших діячів культурного життя Кременеччини заданого періоду. Науковець дослідила педагогічну діяльність Єжи Гаше, який упродовж 20 років працював учителем музики, керівником симфонічного оркестру та хору Кременецького ліцею міжвоєнного періоду, розглянула географію концертних виступів і репертуар музичних колективів навчального закладу, а також встановила, що його перебування на посаді керівника відділення Львівського музичного інституту, який функціонував при Кременецькому ліцеї, та викладача Музичного канікулярного осередку (Muzyczne ognisko wakacyjne) сприяло розвитку музичної освіти на Кременеччині. Автор прийшла до висновку про конкретне значення музичних аудиторій Єжи Гаше у поглибленні музичної культури і в художньо-естетичному вихованні учнів Кременецького ліцею, а його участь у громадських і культурно-освітніх заходах є свідченням активної позиції у музично-освітньому житті краю.

Доцент Криворізького металургійного інституту Національної металургійної академії України Марина Воликова пропонує наукове дослідження «Проблема статевого виховання дітей та молоді у педагогічній думці початку ХХ століття», яке спрямоване на проблему статевого виховання молодого покоління початку минулого століття та її відображення у соціально-педагогічних джерелах. Автор розкриває особливості статевого виховання дітей та молоді виокремленого періоду, висвітлює мету, завдання та зміст статевого виховання, обґрунтовує значення педагогічних ідей та досвіду видатних педагогів і науковців, які присвятили свої роботи проблемі статевого виховання молоді. У статті з'ясовано, що з початку ХХ ст. вчені наполягали на необхідності наукового підходу щодо висвітлення особливостей статевого виховання, яке повинно було бути спрямоване на ліквідацію глибоко укоріненних у суспільстві забобонів, що стосуються багатьох аспектів статевого життя. Виховання розумілося як процес підготовки людини до життя, тому значну увагу приділяли підготовці юнаків і дівчат до виконання ними соціальних ролей чоловіка та дружини. Доведено, що вже на початок ХХ ст. педагогі дійшли висновку про необхідність здійснення систематичного статевого виховання без відокремлення від освітньої системи взагалі. Дослідницею висунута гіпотеза, що грамотно й етично побудоване статево виховання в школі чи у вищому навчальному закладі дозволить підвищити рівень грамотності та обізнаності учнів і студентів зі статевої гігієни та сексуального розвитку, і саме це обумовлює проблему статевого виховання дітей і молоді як одну з актуальних та соціально значущих у науковому дискурсі.

Тему «Підготовка вчителів української мови та літератури в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ століття): досвід історико-педагогічної періодизації» запропонувала вчений секретар Дніпровської академії неперервної освіти Дніпропетровської обласної ради Любков Пасічник, яка визначила й охарактеризувала провідні підходи сучасних учених щодо розвитку проблеми у вітчизняному науково-педагогічному дискурсі, предста-

вила авторську періодизацію проблеми дослідження, зробила припущення щодо можливості виокремлення у визначеному процесі низки періодів: 1945–1958 рр. – ідейно-засадничий (утвердження концептуальних основ культурної (зокрема мовної та освітньої) політики УРСР та її зміцнення у системі вищої педагогічної освіти); 1959–1991 рр. – організаційно-адміністративний (створення системи вищої педагогічної освіти, яка б відповідала запитам суспільства на підготовку вчителів, зокрема української мови і літератури); 1991–2019 рр. – трансформаційно-модернізаційний (перехід від перебудови пострадянської системи вищої педагогічної освіти до створення сучасної гнучкої системи вищої педагогічної освіти).

Аналіз проблем вищої школи розпочинають доктор педагогічних наук, професор Валентина Бенера та молодий науковець, аспірантка нашої академії Ірина Цісарук у статті «Професійний розвиток майбутніх учителів трудового навчання і технологій у вищій школі за кордоном». Автори провели дослідження наукових матеріалів з питань професійної підготовки вчителів технологій у країнах з високим рівнем педагогічної освіти – США, Великій Британії та Польщі, які демонструють високі показники якісної освіти щодо професійної підготовки учителів та їх фахового зростання у процесі педагогічної діяльності. Особлива увага звернута на школи професійного розвитку вчителів технологій у США, які не лише готують майбутніх учителів, а й забезпечують професійний розвиток учителів-практиків, підвищення рівня їх педагогічної майстерності. Різновекторність форм організації освітнього процесу у вищій школі Великої Британії сприяють вільному вибору студентом певної форми навчання або ж їх поєднання, академічній мобільності з урахуванням його схильностей і задатків до професійного зростання. На основі аналізу професійної підготовки у вищій школі Польщі досліджено, що професійний розвиток майбутнього фахівця здійснюється наскрізно на рівні ліценціату та магістерських студій і забезпечується конфігурацією системного підходу – від упровадження польської системи профорієнтації на навчання за фахом до реалізації практичної підготовки з упровадженням сучасних практико-орієнтованих форм і методів навчання в умовах застосування інтерактивних технологій в суб'єкт-суб'єктній взаємодії з викладачем вищої школи і спрямованістю на самореалізацію, досягнення успіху на етапах фахової підготовки та подальшого професійного розвитку.

Тандем науковців у складі доцента Кам'янець-Подільського НУ імені Івана Огієнка Романа Білика та здобувача Уманського ДПУ імені Павла Тичини Ольги Домбровської у статті «Компетентнісний підхід у контексті професійної підготовки фахівців працеворонної галузі» розглядає вимоги до обов'язкових інтегральних, загальних і спеціальних компетентностей відповідно до Стандартів вищої освіти, наводить перелік загальних і спеціальних компетенцій, якими може бути розширена освітньо-професійна програма підготовки майбутнього фахівця спеціальності «Професійна освіта (Охорона праці)». Автори розкрили зміст «компетенція» і «компетентність», визначили компетентнісні характеристики рівня засвоєння знань фахівцем працеворонної галузі на різних етапах його підготовки, довели, що підготовка майбутнього фахівця в закладі вищої освіти вимагає оволодіння низкою знань із загально-технічних і спеціальних навчальних дисциплін, які є основою для формування загальних та спеціальних компетентностей. Завдяки досконалому поєднанню отриманих знань та сформованих умінь і навичок, які студенти отримують під час опанування нормативних і вибіркового частин навчального плану, формуються найвищі рівні професійних компетентностей і світогляду кваліфікованого та компетентного фахівця працеворонної галузі.

Доцент кафедри дошкільної та початкової освіти Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янука Валентина Борова досліджує «Використання мультимедійних презентацій у підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до розвитку мовлення дітей». Вона обґрунтовує необхідність реформування системи вищої освіти України, вдосконалення її змісту, інформаційно-технологічного забезпечення освітнього процесу, визначає стан готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до використання мультимедійних презентацій з розвитку мовлення дітей, пропонує використовувати мультимедійні презентації з метою формування у студентів інформаційно-комунікативної компетентності. На основі аналізу даних спеціальних досліджень встановлено: ефективному використанню презентацій сприяє дотримання комплексу дидактичних умов, серед яких – раціональне поєднання усного викладання матеріалу з інформацією мультимедійної презентації; забезпечення реалізації функцій презентації у стимулюванні мислення, пам'яті, уваги студентів; інтерактивна її спрямованість; пропорційне співвідношення лекційного часу та часу мультимедійної презентації; сприйняття інформації за допомогою максимального числа аналізаторів; доступність інформації для її сприймання та розуміння; раціональне дозування обсягу інформації, що презентується за допомогою мультимедійної презентації.